

Edna O'Brien

DJEVOJKA

S engleskoga prevela
Hana Samaržija

Zagreb, 2024.

Za Majke i Kćeri
sjeveroistočne Nigerije

Sad imamo helikoptere koji mogu ispaliti četiri tisuće metaka u minuti. Uistinu razoran komad vojne opreme, koji će promijeniti odnos snaga.

Izjava nigerijske vlade
u pogledu Boko Harama

Ja krpam povit ću, izvidat rane ti.

Euripid, *Trojanke**

* Euripid, "Trojanke", u: *Grčke tragedije*, sv. 2, preveli Koloman Rac i Nikola Majnarić, Mladinska knjiga, Ljubljana – Zagreb, 1990, str. 529 (op. ur.).

Jednom sam bila djevojka, no više nisam. Smrdim. Prekrivena sam skorenom i sasušenom krvlju. Moj je *iro** u dronjcima. Moje su iznutrice močvara. Bačena sam u ovu šumu, koju sam vidjela one užasne prve noći kad smo moje prijateljice i ja otete iz škole.

Nagli bum-bum metaka u našoj spavaonici i muškarcu, pokrivenih lica i blistavih očiju, koji govore da su vojska poslana da nas zaštiti zbog ustanka u gradu. Bojimo se, no vjerujemo im. Neke su djevojke isteturale iz svojih kreveta, druge ušle s verande, gdje su spavale jer je bila topla, ljepljiva noć.

Čim smo čule *Alahu akbar, Alahu akbar*, znale smo. Ukrali su uniforme naših vojnika kako bi prošli zaštitare. Rešetali su nas pitanjima: *Gdje je škola za dječake, Gdje držite cement, Gdje su skladišta*. Kad smo im rekle da ne znamo, poludjeli su. Drugi su potom utrčali i rekli da nisu mogli pronaći zamjenske dijelove ni gorivo u šupama, što je dovelo do svađe.

* U izvorniku *wrapper* – tradicionalni nigerijski ženski odjevni predmet, haljina koja se omota oko tijela (op. ur.).

Nisu se mogli vratiti praznih ruku jer bi njihov zapovjednik bio bijesan. Potom, usred vike, jedan je s ce-rekom rekao "Djevojke će biti dovoljne" i čule smo za-povijed da se pošalje više kamiona. Jedna je djevojka izvadila mobitel kako bi nazvala majku, no odmah joj je oduzet. Počela je plakati, druge su počele plakati, mole-ći da ih puste doma. Jedna je pala na koljena i govorila "Gospodine, gospodine", što ga je razbjesnilo, pa nas je počeo psovati i rugati nam se, vrijeđati nas, govoriti da smo drolje, prostitutke, da bismo trebale biti udane te da ćemo uskoro i biti.

Odvojili su nas u skupine od dvadeset i morale smo čekati, došaptavajući se i držeći se jedna za drugu, sve do izdavanja zapovijedi da se spavaonice odmah ispra-zne i da se sve ostavi iza sebe.

Budući da je vozaču prvog kamiona odmah izvan školske kapije pištolj bio prislonjen uz glavu, bjesomuč-no je vozio malim gradom. Uokolo nije bilo nikoga tko bi mogao prijaviti kamion koji u gluho doba noći krivu-da cestom natrpan djevojkama.

Uskoro smo dosegнули rubno selo koje se otvaralo u pejzaž guste džungle. Vozaču je naređeno da stane i čim su ga izveli iz vozila, čule smo rafalnu paljbu.

Drugi su vozači stigli i naprasito se razgovara i savje-tuje kako djevojke razmjestiti u različite kamione. Užas nas je paralizirao. Mjesec, koji smo na neko vrijeme iz-gubile, iznova se ukazao visoko na nebu, hladno obasja-vajući tamna stabla koja su se protezala u daljinu, nose-ći nas do našeg odredišta. Nije bio nalik na mjesec koji je obasjavao pod spavaonice gdje smo prikupljale svoju odjeću, no, kao što nam je rečeno, ostavljale svoje bi-

lježnice, torbe i ostale stvari. Sakrila sam svoj dnevnik jer je bio moja posljednja veza sa životom.

Međutim, nismo izgubile nadu. Znale smo da je do tad već organizirana potjera, da nas naši roditelji, stariješine i učitelji traže. Kroz otvorene strane kamiona izbacujemo stvari kako bi nas mogli pratiti – češalj, remen, maramicu, komadiće papira s nažvrljanim imenima – *Pronađite nas, pronadite nas*. Šapćemo i nastojimo se međusobno ohrabriti.

Uđemo u gustu džunglu. Sve vrste stabala prepleću se i privijaju nas u svoj zlokobni zagrljaj. Priroda je ovdje podivljala. Teren je tako grub da čak i motociklisti koji nas prate kako ne bismo pobjegle gube kontrolu i padaju na velikim grbama. Rebeka mi kaže: “Skočimo”, no oklijevam. Kaže: “Bolje umrijeti nego biti u njihovim rukama.” Molila se Bogu otkad smo napustile školu i Bog joj je rekao da su ovo loši muškarci kojima moramo umaknuti. Prošlo je nekoliko sekundi i još uvijek me opsjeda slika te pukotine između dva kamiona, Rebeka koja se hvata za visoku granu, ljulja se na njoj i potom skače. Mislila sam, ona je negdje na tom tlu. Mrtva je ili možda nije mrtva. Živci su mi popustili, a jedan od vođa zaurla: “Ako ijedna od vas skoči, pobit ćemo vas.” Zacijelo su pretpostavili da je mrtva.

Kamioni nastave posrtati i bacakati nas amo-tamo. Aiša, koja je na trenutak zadrijemala, probudi se vičući ime svoje majke. Istrgnuta iz sna, počne plakati. Netko joj potom rukom prekrije usta kako nas ne bi sve prebili. Prestravljene smo. Nemamo više ništa što bismo mogle izbaciti. Odmakli smo predaleko da bi slijedili naš trag.

Sad smo samo Malena i ja. Plače iz dubine svog praznog želuca, hrapavim i divljim jecajima. Kažem joj: “Nemaš ni ime ni oca.” Vičem na nju. Katkad je poželim ubiti. Moje su dojke veličine čašica za jaja, a ona mi zavrée bradavice, kao da i ona mene želi ubiti. Potražimo bunar jer je voda u jarcima smeđa i blatna. Gadnog je okusa. Pijemo čistu vodu iz udubina u velikim stijenama. Ja dlanovima oblikujem šalicu, a ona liže, guta tako požudno da bi se mogla ugušiti. Ovo su naši trenuci milosti, svježha voda, sitni predasi od žeđi i beznađa. Nemaam pojma koji je dan, koji mjesec ni koja godina. Sve što znam jest da je zrak protkan pijeskom, pijeskom koji puše sa Sahela, grebe nam oči i napola nas osljepljuje.

Ondje gdje nema stabala zemlja je boje okera i zasječena dubokim krivudavim crtama. Dojmljiv prizor. Zakovršano mlado lišće počinje nicati iz vrhova granja. Kad noću ležim budna, vidim nebo. Neizmjerne ljubičasto prostranstvo neba, zemlja ljepote koja je postala mjesto jada. Toliko mrtvih djevojaka. Tužno šuštanje stabala.

Položim je, glave naslonjene na uzdignut komadić ledine. Samo tad spava. Ja spavam na trenutke, prestrašena onim što bi nas moglo snaći. Katkad se iz sna prenem mokrih kapaka, sna o osobi koju sam jamačno poznavala ili čak voljela. No ovo nije vrijeme za sjećanje ni patos. U daljini povremeno čujem pseći lavež. Danima nisam zapazila ni jedno ljudsko biće. Bojim se da ćemo, kad ga zapazimo, biti odvučene najkrvavijem kraju.

Nesposobna sam moliti se na svojem starom jeziku jer su nas zasuli svojim molitvama, svojim zapovijedima, svojom ideologijom, svojom mržnjom, svojom pobožnošću.